

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

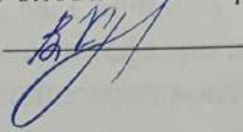
Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра аудиту, державного фінансового контролю та аналізу

Затверджено

Вченою радою факультету

протокол від 12.10 2022 № 3

Голова Вченої ради факультету

В. Краєвський

Методичні рекомендації

до організації смистійної роботи

з навчальної дисципліни «Аналіз господарської діяльності»

для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

денної та заочної форми навчання

галузь знань 08 «Право»

спеціальність 081 «Право»

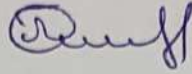
освітня програма «Правове регулювання публічних

і приватних відносин»

Ірпінь, 2022 р.

Методичні рекомендації складені на основі робочої програми навчальної дисципліни «Аналіз господарської діяльності», затвердженої Науково-методичною радою Університету 18 серпня 2022р., протокол № 7.

Укладач

О. В. Панасюк, к.е.н., доцент,
доцент кафедри аудиту, державного
фінансового контролю та аналізу

Рецензенти :

А. М. Савченко, к.е.н., доцент,
доцент кафедри аудиту, державного
фінансового контролю та аналізу

О. П. Колісник, к.е.н., доцент, доцент
кафедри обліку та консалтингу

Розглянуто і схвалено кафедрою аудиту, державного фінансового контролю та аналізу протокол від 30.09. 2022р. № 3/1.

Завідувач кафедри

А. В. Лісовий, д.е.н., професор

ЗМІСТ

Стор.

Передмова.....	4
Практичне заняття № 1.....	5
Практичне заняття № 2.....	8
Практичне заняття № 3.....	13
Практичне заняття № 4.....	15
Практичне заняття № 5.....	16
Практичне заняття № 6.....	19
Практичне заняття № 7.....	22
Практичне заняття № 8.....	25
Рекомендована література.....	60

ПЕРЕДМОВА

В нинішніх конкурентних та складних умовах, в яких перебуває Україна перед аналітиками ставляться досить актуальні проблеми грамотного користування економічними термінами, розуміння сутності, умов застосування та подальшого удосконалення системи показників, методів і прийомів аналізу економічної інформації, а також пошуку резервів підвищення ефективності виробництва, покращання використання ресурсів та зміцнення фінансового стану підприємств.

Це все свідчить про актуальність вивчення студентами дисципліни «Аналіз господарської діяльності».

Метою вивчення дисципліни «Аналіз господарської діяльності» є набуття знань студентами щодо методики ведення аналізу господарської діяльності на підприємствах всіх форм власності, засвоєння прогресивних форм і техніки економічних розрахунків, формування висновків та пропозицій щодо покращення економічного стану підприємства, усвідомлення ролі аналізу господарської діяльності у сучасних умовах господарювання.

В умовах невизначеності та непередбачуваності тенденцій розвитку ринку використання аналізу господарської діяльності для прийняття найбільш раціональних управлінських рішень є основною передумовою ефективної діяльності підприємств.

Тому основною метою методичних вказівок до проведення практичних занять є допомогти студентам розібратися у питаннях аналізу господарської діяльності; конкретизувати та закріпити теоретичні знання і виробити практичні навички аналітичної роботи, розвинути ділову ініціативу; прищепити вміння надавати об'єктивну оцінку результатам діяльності підприємства.

Методичні вказівки складені відповідно до робочої програми курсу, затвердженої в 2020 році.

Для проведення практичних занять відповідно до робочої програми курсу «Аналіз господарської діяльності» для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня (денної форми навчання) галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право», освітня програма «Правове регулювання публічних і приватних відносин» передбачено 16 годин.

ПРАКТИЧНЕ ЗАННЯТТЯ № 1

Тема. Технічні прийоми аналізу господарської діяльності

Мета: формування у студентів спеціальних знань щодо сутності аналізу господарської діяльності, а також основних джерел інформації та прийомів за допомогою яких він проводиться.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАННЯТТЯ № 1

Під час практичного заняття № 1 студенти виконують наступні завдання:

- дають відповідь на теоретичні питання до теми 1 „Предмет, об’єкт і завдання аналізу господарської” та частково до теми 2 „Метод і методичні прийоми аналізу господарської діяльності” (див. завдання для самоконтролю);
- дають відповіді на тести до теми 1 „Предмет, об’єкт і завдання аналізу господарської”;
- виконують практичні (розрахункові) завдання (див. завдання для самоконтролю).

При виконанні практичних (розрахункових) завдань студентам пропонується виконати 2 завдання.

При виконанні завдання 1 необхідно обчислити базисні і ланцюгові абсолютні прирости, темпи зростання, темпи приросту, абсолютні значення 1% приросту.

Абсолютний приріст ланцюговий – різниця між наступним та попереднім показниками.

Абсолютний приріст базисний - різниця між наступним та базисним показниками.

Темп зростання – відношення наступного рівня показника до попереднього або до будь-якого іншого рівня, взятого за базу порівняння.

Темп приросту – відношення абсолютного приросту до базисного рівня (може бути розрахований як різниця між темпом зростання та одиницею або 100%).

Абсолютне значення 1% приросту – розраховується як відношення абсолютного приросту до темпу приросту, який виражений у відсотках.

Приклад (табл. 1.1).

При виконанні завдання 2 необхідно визначити невідомі показники та розрахувати вплив факторів на зміну рентабельності продукції одним із способів елімінування.

Визначаючи невідомі показники, слід виходити з того, що рентабельність продукції розраховується як відношення валового прибутку до собівартості.

Розраховуючи вплив факторів на зміну рентабельності продукції доцільно використати способи елімінування.

До способів елімінування відносять ланцюгові підстановки, спосіб абсолютних та відносних різниць. В деяких підручниках до даного способу відносять крім того індексний метод. На наш погляд індексний метод – це традиційний метод економічної статистики.

Найбільш універсальний з способів елімінування – **спосіб ланцюгової підстановки**. Його застосовують для розрахунку впливу факторів в усіх типах детермінованих факторних моделей: в адитивних, мультиплікативних, кратних і змішаних (комбінованих).

Таблиця 1.1

Розрахунок відносних величин

Роки	Обсяг реалізації, тис. грн	Абсолютний приріст, тис. грн		Темп зростання, %		Темп приросту, %		Абсолютне значення 1% приросту	
		базисний	ланцюговий	базисний	ланцюговий	базисний	ланцюговий	базисний	ланцюговий
2017	100	-	-	-	-	-	-	-	-
2018	120	120-100 =+20	120-100 =+20	120:100 x100= 120	120:100x 100= 120	120 -100 =+20	120 -100 =+20	+20:+20 =1	+20:+20 =1
2019	130	130-100 = +30	130-120 = +10	130:100 x100= 130	130:120x 100= 108,33	130 -100 =+30	108,33- 100=+8,33	+30:+30 =1	+10:+8, 33=1,2
2020	180	180-100 =+80	180-130 =+50	180:100 x100= 180	180:130x 100= 138,46	180 -100 =+80	138,46- 100=+38,46	+80:+80 =1	+50:+38, 46=1,3

Характеристику способу ланцюгових підстановок (скоригованих показників) зображено на схемі (табл.1.2).

Таблиця 1.2

Схема способу ланцюгових підстановок

Взаємодіючі часткові показники				Узагальнюючий показник	Вплив на узагальнюючий показник зміни часткових факторів	
а	б	в	г	Т (ахбхвхг=Т)	назва часткового показника	розрахунок впливу
Баз	Баз	Баз	Баз	1.Базисний	-	-
Факт	Баз	Баз	Баз	2.Скоригований	а	2-1
Факт	Факт	Баз	Баз	3.Скоригований	б	3-2
Факт	Факт	Факт	Баз	4.Скоригований	в	4-3
Факт	Факт	Факт	Факт	5.Фактичний	г	5-4

Спосіб абсолютних різниць є спрощеним варіантом способу ланцюгових підстановок. Він використовується для розрахунку впливу факторів на приріст результативного показника в тих моделях, де результативний показник представлений у вигляді добутку факторів $Y=x_1 \times x_2$ або в змішаних моделях типу $Y=(x_1-x_2) \times x_3$ і $Y=x_1 \times (x_2-x_3)$. Якщо результативний показник розраховується як частка від ділення факторів або представлений залежністю факторів, то доцільно використовувати тільки спосіб ланцюгових підстановок, як найуніверсальніший. Характеристика способу абсолютних різниць зображено на схемі (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Схема способу абсолютних різниць

Взаємодіючі часткові показники				Узагальнюючий показник	Вплив на узагальнюючий показник зміни часткових факторів	
а	б	в	г	Т (ахбхвхг=Т)	назва часткового показника	розрахунок впливу
Баз	Баз	Баз	Баз	Базисний	-	-
Різниця	Баз	Баз	Баз	-	а	Та
Факт	Різниця	Баз	Баз	-	б	Тб
Факт	Факт	Різниця	Баз	-	в	Тв
Факт	Факт	Факт	Різниця	-	г	Тг
Факт	Факт	Факт	Факт	Фактичний	-	-

Спосіб відносних різниць застосовується для мультиплікативних моделей та у моделях змішаного типу $Y=x_1 \times (x_2-x_3)$.

Схема прийому відносних різниць зображено в таблиці 1.4.

Схема способу відносних різниць

Назва часткового показника впливу	Показники для розрахунку впливу факторів	Темп зростання, %	Відносний приріст, %	Вплив на узагальнюючий показник зміни часткових факторів
а	$A1=a$	%	$\%A1-100\%$	$(\%A1 - 100\%):100 \times T_{\text{баз}}$
б	$A2=ахб$	%	$\%A2-\%A1$	$(\%A2-\%A1):100 \times T_{\text{баз}}$
в	$A3=ахбхв$	%	$\%A3-\%A2$	$(\%A3 - \%A2):100 \times T_{\text{баз}}$
г	$A4=ахбхвхг$	%	$\%A4-\%A3$	$(\%A4 - \%A3):100 \times T_{\text{баз}}$

Розглянемо рішення задачі за допомогою цих способів.

Задача № 1.1

За даними таблиці розрахувати вплив факторів на зміну фонду оплати праці. Зробити висновки.

Таблиця 1.5

Вихідні дані для аналізу

Показники	За планом	Фактично	Абсолютне відхилення, +,-
1. Фонд оплати праці, грн. (2х3)	13000	15000	+2000
2. Чисельність робітників, чол.	20	30	+10
3. Середня зарплата, грн	650	500	-150

Методика рішення задачі способом ланцюгових підстановок наведено в таблиці 1.6.

Таблиця 1.6

Рішення задачі способом ланцюгових підстановок

№ розрахунку	Чисельність	Середня зарплата	Фонд оплати праці	Назва показника впливу	Розрахунок
1.	20	650	13000	-	-
2.	30	650	19500	чисельність	$19500-13000= +6500$
3.	30	500	15000	середня зарплата	$15000-19500= -4500$

Перевірка: $+6500-4500=+2000$.

Методика рішення задачі способом абсолютних різниць наведено в таблиці 1.7.

Таблиця 1.7

Рішення задачі способом абсолютних різниць

№ розрахунку	Чисельність	Середня зарплата	Фонд оплати праці	Назва показника впливу	Розрахунок
1.	20	650	13000	-	-
2.	+10	650	-	чисельність	$+10 \times 650 = +6500$
3.	30	-150	-	середня зарплата	$30 \times -150 = -4500$
4.	30	500	15000	-	-

Перевірка: $+6500-4500=+2000$

Рішення задачі способом відносних різниць

№ розрахунку	Назва показника впливу	Виконання плану, %	Різниця в відсотках виконання плану, %	Розрахунок впливу факторів на зміну узагальнюючого показника
1.	Чисельність	$30 : 20 \times 100 = 150$	$150 - 100 = +50$	$+50 : 100 \times 13000 = +6500$
2.	Середня зарплата	$(30 \times 500) : (20 \times 650) \times 100 = 115,38$	$115,38 - 100 = -14,62$	$-14,62 : 100 \times 13000 = -1900$

Перевірка: $+6500 - 4500 = +2000$

Висновки : В цілому фонд оплати праці збільшився на 2000 грн або план по фонду оплати праці перевиконаний на 15,38% ($15000 : 13000 \times 100$) Таке збільшення фонду оплати праці відбулося за рахунок:

- а) збільшення чисельності робітників на 10 чол., що призвело до збільшення фонду оплати праці на 6500 грн;
- б) зменшення зарплати на 150 грн, що призвело до зменшення фонду оплати праці на 4500 грн.

Розраховуючи вплив факторів на зміну рентабельності продукції доцільно використати спосіб ланцюгових підстановок.

ЗАВДАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ

Перелік контрольних питань

1. Поняття аналізу господарської діяльності та сфера його застосування.
2. Предмет і об'єкти аналізу господарської діяльності.
3. Зміст, функції та завдання аналізу господарської діяльності.
4. Принципи аналізу господарської діяльності.
5. Основні категорії аналізу господарської діяльності.
6. Роль аналізу господарської діяльності в плануванні й управлінні господарством та підвищенні ефективності виробництва.
7. Місце аналізу господарської діяльності в системі наук.
8. Метод економічного аналізу, його особливості.
9. Класифікація технічних прийомів аналізу господарської діяльності.

Практичні розрахункові завдання

Завдання 1. Обчислити базисні і ланцюгові абсолютні прирости, темпи зростання, темпи приросту, абсолютні значення 1% приросту. Показати взаємозв'язок визначених характеристик динаміки. Зробити відповідні висновки.

Виробництво товарів народного споживання ВАТ „ЗОРЯ” млн. шт.

Роки	1-й	2-й	3-й	4-й	5-й	6-й	7-й	8-й	9-й
Кількість	3080	3250	3150	3803	3330	3180	3250	3100	3303

Завдання 2. Розрахувати невідомі показники, за допомогою одного із способів елімінування розрахувати вплив факторів на зміну рентабельності продукції. Зробити відповідні висновки.

Квартал	Собівартість, тис. грн.		Рентабельність продукції, %		Валовий прибуток, тис. грн.	
	1-й рік	2-й рік	1-й рік	2-й рік	1-й рік	2-й рік
I	324,0	311,0	24,1	22,0	?	?
II	?	376,3	20,5	20,6	401,7	?
III	299,1	263,6	?	?	394,0	251,2
IV	?	?	26,1	23,6	360,6	360,1

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОГЛИБЛЕНОГО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Задача № 1.2

Визначити коефіцієнт зносу та розрахувати вплив факторів на його зміну. Зробити висновки. тис. грн.

Показники	На початок року	На кінець року	Відхилення, +,-
Початкова вартість основних фондів	4000	4800	
Сума зносу	800	880	

Задача № 1.3

Визначити вплив середньорічної вартості основних виробничих засобів і фондівіддачі на змінувартості виготовленої продукції. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично
Товарна продукція, шт	1200	1500
Ціна за одиницю продукції, грн	12	10
Середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис. грн.	3200	3600

Задача № 1.4

Розрахувати вплив факторів на зміну середньорічного виробітку робітника. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично
Середньорічний виробіток 1 робітника, грн.	14000	14200
Середня кількість днів, відпрацьованих 1 робітником	220	210
Середня тривалість робочого дня, год	7,3	?
Середньогодинний виробіток 1 робітника, грн.	?	10

Задача № 1.5

Розрахувати вплив факторів на зміну обсягу продукції. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично
Товарна продукція, тис. грн	1340	1353
Витрати основних матеріалів, тис.грн	?	89,3
Матеріаломісткість продукції, коп	64	?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

основна: 1, 6, 7, 8, 13, 14, 19, 20;

додаткова: 37, 40, 45, 47, 48, 51, 62.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Тема. Прийоми елімінування в економічному аналізі

Мета: формування у студентів спеціальних знань щодо використання прийомів елімінування при проведенні аналізу господарської діяльності.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 2

Під час практичного заняття № 2 студенти виконують наступні завдання:

- дають відповідь на теоретичні питання до теми 2 „Метод і методичні прийоми аналізу господарської діяльності” (див. завдання для самоконтролю);
- дають відповіді на тести до вище перелічених тем;
- виконують практичні (розрахункові) завдання (див. завдання для самоконтролю).

При виконанні практичних (розрахункових) завдань студентам пропонується виконати одне завдання.

При виконанні завдання необхідно перш за все розрахувати невідомі показники, потім розрахувати вплив факторів застосовуючи методика, що наведена в практичній роботі 1 (див. табл. 1.2 – 1.4)

Для розрахунку невідомих показників можна скористатися макетом таблиці:

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Абсолютний приріст	Темп зростання, %
1	2	3	$4=3-2$	$5=(3:2)\times 100$
1. Відпрацьовано людино-днів робітниками, тис. люд-днів				
2. Продуктивність праці за 1 людино-день, грн				
3. Обсяг виробництва продукції, тис. грн				

ЗАВДАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ

Перелік контрольних питань

1. Елімінування як метод розрахунку впливу факторів.
2. Системний підхід в АГД.
3. Особливості використання прийому порівняння в економічних дослідженнях.
4. Способи середніх та відносних величин.
5. Використання табличного та графічного способу в АГД.
6. Евристичні прийоми дослідження.
7. Застосування групувань і балансового способу в аналітичних дослідженнях.
8. Характеристика методів оптимізації показників.
9. Факторний аналіз.
10. Використання в економічному аналізі інтегрального способу, способів пропорційного ділення і логарифмування.

Практичні розрахункові завдання

Завдання 1. Розрахувати різними способами (спосіб ланцюгових підстановок, абсолютних і відносних різниць) вплив факторів на зміну обсягу виробництва продукції. Зробити висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Абсолютний приріст	Темп зростання, %
Відпрацьовано людино-днів робітниками, тис. люд-днів	26000	28000		
Продуктивність праці за 1 людино-день, грн	0,54	0,64		
Обсяг виробництва продукції, тис. грн	?	?		

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОГЛИБЛЕНОГО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Задача № 2.1

Розрахувати вплив факторів на зміну рентабельності основної діяльності підприємства.

Зробити висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Витрати на виробництво продукції та її реалізацію, тис.грн.	34 000	32 000
Прибуток від реалізації продукції, тис.грн.	5 200	6 400

Задача № 2.2

Розрахувати вплив факторів на зміну прибуток на 1 грн. реалізованої продукції. Зробити

висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Обсяг реалізації, тис.грн.	40 000	54 000
Прибуток від реалізації, тис. грн.	6 000	8 000

Задача № 2.3

Розрахувати вплив факторів на зміну загальної ліквідності підприємства. Зробити висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Сума оборотних активів підприємства, тис.грн.	900 000	700 000
Короткострокова заборгованість підприємства, тис.грн.	120 000	230 000

Задача № 2.4

Розрахувати вплив факторів на зміну коефіцієнта абсолютної ліквідності. Зробити

висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Грошові кошти, тис.грн.	190	30
Поточні фінансові інвестиції, тис.грн.	70	50
Поточні зобов'язання, тис. грн.	1 500	1 000

Задача № 2.5

Розрахувати вплив факторів на зміну проміжного коефіцієнта покриття. Зробити висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Грошові кошти та короткострокові фінансові вкладення, тис.грн.	440	370
Дебіторська заборгованість, тис.грн.	280	190
Поточні зобов'язання, тис. грн.	1 400	1 200

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

основна: основні: 2, 9, 12, 26;

додаткова: 30, 40, 41, 52, 53, 55,56, 62.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Тема. Аналіз валового прибутку

Мета: формування у студентів спеціальних знань щодо аналізу валового прибутку підприємства

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 3

Під час практичного заняття № 3 студенти виконують наступні завдання:

- дають відповідь на окремі теоретичні питання до теми „Аналіз прибутку і рентабельності” (див. завдання для самоконтролю);
- дають відповіді на тести до цієї теми;
- виконують практичні (розрахункові) завдання (див. завдання для самоконтролю).

При виконанні практичних (розрахункових) завдань студентам пропонується виконати 1 завдання.

При виконанні завдання необхідно розрахувати валовий прибуток та вплив факторів на його зміну. Для цього спочатку визначається валовий прибуток як різниця між чистим доходом (виручкою) від реалізації і собівартістю реалізованої продукції.

Визначити вплив факторів на зміну валового прибутку можна різними способами. Розрахунок впливу факторів на зміну валового прибутку розглянемо за даними умовного прикладу:

Показники	За планом	За планом, перерахованим на фактичний обсяг продукції	Фактично	Відхилення, +,-
1	2	3	4	5=4-2
1. Чистий дохід (виручка від реалізації), тис. грн.	96000	97200	99000	+3000
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	76200	79300	80100	+3900
3. Валовий прибуток, тис. грн. 1-2	19800	17900	18900	-900

Розрахунок впливу факторів на зміну валового прибутку здійсимо 2 способами. Визначити вплив факторів на зміну валового прибутку можна різними способами. Розрахунок впливу факторів на зміну валового прибутку розглянемо за даними умовного прикладу

Фактор впливу	1 спосіб розрахунку	2 спосіб розрахунку
1. Обсяг реалізації	$(+3000:96000) \times 19800 = 619$	$\frac{19800 \times ((97200:96000) \times 100 - 100)}{100} = +247,5$
2. Собівартість*	$80100 - 79300 = -800$	$80100 - 79300 = -800$
3. Ціна	$99000 - 97200 = +1800$	$99000 - 97200 = +1800$
4. Структура	$17900 - (19800 + 619) = -2519$	$(17900 - 19800) - 247,5 = -2147,5$
Перевірка	$+619 - 800 + 1800 - 2519 = -900$	$+247,5 - 800 + 1800 - 2147,5 = -900$

Примітка: * - Якщо собівартість зростає, то валовий прибуток зменшується і навпаки

ЗАВДАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ

Перелік контрольних питань

1. Значення, завдання і джерела аналізу прибутку і рентабельності.
2. Порядок формування фінансових результатів діяльності.
3. Аналіз обсягів динаміки, структури та якості фінансових результатів діяльності.
4. Аналіз валового прибутку.
5. Аналіз оподаткованого прибутку і податків з прибутку.

6. Аналіз розподілу чистого прибутку.
7. Методика факторного аналізу прибутку за системою директ-костінг.

Практичні розрахункові завдання

Завдання 1. За даними таблиці розрахувати валовий прибуток та вплив факторів на його зміну. Зробити висновки.

Показники	За планом	За планом, перерахованим на фактичний обсяг продукції	Фактично	Відхилення, +/-
Чистий дохід (виручка від реалізації), тис. грн.	6000	7400	9800	
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	4200	6300	8010	
Валовий прибуток, тис. грн.				

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОГЛИБЛЕНОГО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Задача № 3.1

Підприємство для підтримання попиту на продукцію А і Б передбачає знизити ціни. Визначити якими повинен бути обсяг випуску за новими цінами, щоб величина одержаного прибутку від реалізації цих виробів не зменшувалась.

Показники	Виріб А	Виріб Б
Обсяг випуску	500	600
Змінні витрати на одиницю	7	12
Постійні витрати	340	630
Ціна одиниці виробу		
- стара	12	22
- нова	10	20

Задача № 3.2

Проаналізувати виконання підприємством плану валового прибутку та розрахувати вплив факторів на його зміну. Зробити висновки.

Найменування продукції	Обсяг реалізації, шт		Ціна, грн		Собівартість, грн	
	за планом	фактично	за планом	фактично	за планом	фактично
А	12	10	700	680	600	500
В	6	8	1100	1500	900	1000

Задача № 3.3

За даними форми №2 “Звіт про фінансові результати” проаналізувати виконання плану прибутку від реалізації продукції та визначити вплив факторів на його зміну. Зробити висновки.

Показники	За минулий рік	За минулий період на фактично реалізовану продукцію	За звітний рік	Відхилення, +, -
Собівартість реалізованої продукції	4000	3100	3300	
Чистий дохід (виручка) від реалізації	4800	4700	4750	
Валовий прибуток				

В тому числі за рахунок зміни обсягу	-	-	-	
собівартості реалізованої продукції	-	-	-	
ціни на реалізовану продукцію	-	-	-	
структури реалізованої продукції	-	-	-	

Задача №3.4

Розрахувати вплив факторів на зміну валового прибутку. Зробити висновки.

Найменування продукції	Обсяг реалізації, шт		Ціна, грн		Собівартість, грн	
	за планом	фактично	за планом	фактично	за планом	фактично
A	126	106	600	680	600	500
B	69	83	900	900	900	800

Задача № 3.5

Визначити способом ланцюгових підстановок вплив на розмір валового прибутку факторів змін: обсягу продаж, ціни і собівартості одиниці товару. Зробити висновки.

Показники	На початку року	На кінець року	Зміни за період, +,-
Обсяг продаж товарів, шт	3000	3500	
Ціна одиниці товару, грн	70	65	
Собівартість одиниці товару, грн	40	50	
Валовий прибуток, тис. грн			

Задача № 3.6

Розрахуйте критичний обсяг випуску продукції підприємства та суму одержаного прибутку. Яким стане критичний обсяг і сума прибутку при умові, що за рахунок впровадження прогресивної технології та економічних матеріалів змінні витрати на вибір знизяться на 2%, а ціна товару за рахунок поліпшення споживчих властивостей зросте на 5%? Зробити висновки.

Показники	Значення
Фактичний обсяг продажу виробів, шт.	4600
Ціна виробу, грн.	200
Змінні витрати на одиницю товару, грн.	50
Постійні витрати за період, тис. грн.	64

Задача № 3.7

Проаналізувати прибуток одиниці виробу і вплив кількості реалізованої продукції, ціни реалізації, питомих змінних витрат, суми постійних витрат на зміну прибутку. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично	Відхилення, +, -
Обсяг реалізації продукції, од.	5000	4500	
Ціна реалізації, тис. грн.	4	5	
Собівартість виробу, тис. грн.	2,6	4,2	
в тому числі змінні витрати, тис. грн.	1,2	2,7	
Сума постійних витрат, тис. грн.	7000	6800	
Прибуток, тис. грн.			

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

основна: 3, 5, 7, 10, 17, 21, 23, 24, 28;

додаткова: 31, 32, 33, 36, 38, 39, 43, 44, 49, 52, 64.

ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 4

Тема. Аналіз структури і якості продукції

Мета: формування у студентів спеціальних знань щодо аналізу структури і якості продукції

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 4

Під час практичного заняття № 4 студенти виконують наступні завдання:

- дають відповідь на окремі теоретичні питання до теми „Аналіз виробництва продукції, робіт і послуг ” (див. завдання для самоконтролю);
- дають відповіді на тести до цієї теми;
- виконують практичні (розрахункові) завдання (див. завдання для самоконтролю).

При виконанні практичних (розрахункових) завдань студентам пропонується виконати 2 завдання.

При виконанні завдання 1 необхідно розрахувати вплив структурних зрушень на обсяг випуску продукції у вартісному вираженні.

Приклад рішення завдання наведено нижче:

Вид продукції	Планова ціна, грн	За планом		Фактично		Виконання плану, %	Структурні зрушення	Товарна продукція, тис. грн			Зміна середньої ціни за рахунок зміни структури, грн	Зміна товарної продукції за рахунок зміни структури, тис. грн
		кількість, тис. шт.	питома вага, %	кількість, тис. шт.	питома вага, %			за планом	фактично			
									при плановій структурі	при планових цінах		
1	2	3	4=3:Σ3 x 100	5	6= 5:Σ5 x100	7=5:3 x100	8=6-4	9=2x3	10	11=5x2	12=(8x2) : 100	13
A	5	190	25,7	180	23,1	94,7	-2,6	950	1002	900	-0,13	
Б	6	250	33,8	240	30,8	96	-3	1500	1582	1440	-0,18	
В	4	300	40,5	360	46,1	120	+5,6	1200	1264	1440	+0,224	
Σ	-	740	100	780	100	105,4	-	3650	3848	3780	-0,086	-68

$$\text{Гр. 10} = \frac{(\sum 5 \times 4)}{100} \times 2$$

$$\text{Гр. 13} = \sum \text{гр. 11} - \sum \text{гр. 10} = 3780 - 3848 = -68$$

З таблиці видно, що загальна зміна обсягу товарної продукції складає 130 тис. грн. (3780 - 3650). В тому числі за рахунок зміни обсягу виробництва продукції товарна продукція збільшилась на 198 тис. грн. (3848 - 3650); а за рахунок структурних зрушень – зменшилась на 68 тис. грн. (3780 - 3848).

Якби план виробництва був рівномірно виконаний на 105,4 % за всіма видами продукції і не порушувалась запланована структура, то загальний обсяг виробництва в планових цінах склав би 3848 тис. грн. При фактичній структурі він нижчий на 68 тис. грн., тобто зменшилась частка більш дорогої продукції у загальному обсязі виробництва.

У результаті структурних зрушень середня ціна одиниці продукції зменшилась на 0,086 грн. Якщо отриманий результат помножити на фактичний обсяг виробництва продукції, що дорівнює 780 тис. шт., отримаємо зміну товарної продукції за рахунок структурних зрушень в асортименті (- 68 тис. грн.)

При виконанні завдання 2 необхідно визначити виконання плану по якості за допомогою середнього коефіцієнту сортності

Приклад рішення завдання наведено нижче:

Сорт продукції	Ціна за штуку, тис. грн.	Випуск продукції				Відхилення, +,-		Випуск продукції за ціною 1 сорту	
		за планом		фактично		кількість, тис. шт.	сума, млн. грн	за планом	фактично
		кількість, тис. шт.	сума, млн.грн	кількість, тис. шт.	сума, млн. грн				
1	2	3	4=2x3	5	6=2x5	7=5-3	8=6-4	9	10
I	30	150	4500	160	4800	+10	+300	30x150 =4500	30x160 =4800
II	20	210	4200	180	3600	-30	-600	30x210 =6300	30x180 =5400
III	10	110	1100	100	1000	-10	-100	30x110 =3300	30x100 =3000
Разом	-	70	9800	440	9400	-30	-400	14100	13200

Примітка

п.9=п.3 x ціна 1 сорту

п.10= п.5x ціна 1 сорту

К сортності за планом = разом кількість за планом : разом плановий випуск продукції за ціною 1 сорту=9800:14100=0,695.

К сортності фактичний = разом кількість фактична : разом фактичний випуск продукції за ціною 1 сорту=9400:13200=0,712.

Середній коефіцієнт сортності , % = К сортності фактичний : К сортності за планом x 100 =0,712:0,695x100=102,45.

ЗАВДАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ

Перелік контрольних питань

1. Аналіз динаміки виробництва продукції.
2. Аналіз асортименту продукції.
3. Аналіз якості продукції.
4. Аналіз структури випуску продукції.
5. Аналіз ритмічності виробництва.
6. Аналіз реалізації продукції.

Практичні розрахункові завдання

Завдання 1. Розрахувати вплив структурних зрушень на обсяг випуску продукції у вартісному вираженні. Зробити висновки.

Вид продукції	Планова ціна, грн.	За планом		Фактично	
		кількість, тис. шт.	питома вага, %	кількість, тис. шт.	питома вага, %
A	100	120		180	
B	150	300		270	
B	200	230		260	
Разом	-				

Завдання 2. Визначити виконання плану по якості за допомогою середнього коефіцієнту сортності. Зробити висновки.

Сорт продукції	Ціна за штуку, тис. грн.	Випуск продукції				Відхилення, +,-	
		за планом		фактично		кількість, тис. шт.	сума, млн. грн.
		кількість, тис. шт.	сума, млн. грн.	кількість, тис. шт.	сума, млн. грн.		
I	130	250		260			
II	120	210		190			
III	110	310		300			
Разом							

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОГЛИБЛЕНОГО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Задача № 4.1

Визначити виконання плану по якості за допомогою середнього коефіцієнту сортності. Зробити висновки.

Сорт продукції	Ціна за штуку, тис. грн.	Випуск продукції				Відхилення, +,-	
		за планом		фактично		кількість, тис. шт.	сума, млн. грн.
		кількість, тис. шт.	сума, млн. грн.	кількість, тис. шт.	сума, млн. грн.		
I	130	50		40			
II	120	40		70			
III	110	30		20			
Разом							

Задача № 4.2

За даними таблиці способом середнього відсотку проаналізувати виконання плану виробництва продукції по асортименту. Зробити висновки.

Вироби	Товарна продукція тис. грн.		Виконання плану %	Продукція зарахована у виконання плану по асортименту, тис. грн.
	план	факт		
А	370	360		
Б	400	400		
В	410	310		
Г	500	680		
Всього				

Задача № 4.3

За даними таблиці визначити плановий і фактичний рівень браку та розрахувати втрати товарної продукції за рахунок допущеного браку. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично
Собівартість забракованої продукції	80	120
Витрати на виправлення браку	70	50
Виробнича собівартість	3000	2800
Вартість товарної продукції	5200	5100

Задача № 4.4

За наведеними в таблиці даними проаналізувати рівень виконання завдань по випуску товарної продукції в цілому по підприємству і за асортиментом. Зробити висновки.

Види виробів	Відпускна ціна за одиницю, грн.	Випуск продукції в натуральному вираженні, шт.	
		план	факт
А	120	2	10
Б	130	5	2
В	140	3	5
Г	170	4	3
Д	160	6	4

Задача № 4.5

Проаналізувати динаміку виробництва продукції. Визначити середньорічні темпи зростання і приросту. Зробити висновки.

Квартали	Обсяг виробництва продукції, тис. грн.
I	150
II	148
III	160
IV	120
Всього	

Задача № 4.6

Проаналізувати виконання плану виробництва продукції в цілому по підприємству і за видами продукції. Визначити середньорічні темпи зростання і приросту. Зробити висновки.

Показники	Вартість продукції в порівняних цінах, тис. грн.		
	минулий рік	звітний період	
		за планом	фактично
Товарна продукція, в т.ч. за видами			
А	75	70	68
Б	35	80	83
В	60	47	50

Задача № 4.7

Визначити прямі показники ритмічності. Зробити висновки.

Декада	Випуск продукції, тис. грн.	
	за планом	фактично
I	200	210
II	200	220
III	250	260
Всього за рік		

Задача № 4.8

Розрахувати плановий і фактичний рівень браку та вплив факторів на його зміну. Визначити втратитоварної продукції за рахунок допущеного браку. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично
Собівартість забракованої продукції	100	110
Витрати на виправлення браку	70	50
Виробнича собівартість	3100	3300
Вартість товарної продукції	4200	4400

Задача № 4.9

Здійснити аналіз якості продукції способом першосортних одиниць. Зробити висновки.

Сорт	Ціна, грн.	Обсяг виробництва, од.	
		за планом	фактично
Перший	50	200	400
Другий	40	250	310
Третій	30	230	180
Всього			

Задача № 4.10

Здійснити аналіз якості продукції способами: середнього коефіцієнту сортності, середньозваженої ціни. Визначити вплив сортового складу на вартість виготовленої продукції за допомогою цих способів. Зробити висновки.

Сорт	Ціна, грн.	Обсяг виробництва, од.	
		плановий	фактичний
Перший	700	25200	34500
Другий	550	15250	9830
Третій	300	13230	5120
Всього			

Задача № 4.11

Проаналізувати виконання плану за асортиментом різними способами. Зробити висновки.

Вироби	Вартість продукції порівняних цінах, тис. грн.	
	За планом	Фактично
А	670	668
В* - новий вид	581	583
С	447	550
Всього		

Задача № 4.12

Розрахувати втрати від браку, втрати товарної продукції, маючи такі дані:
 собівартість забракованої продукції - 6000 грн;
 витрати на виправлення браку - 910 грн;
 вартість браку за ціною можливого використання - 1300 грн;
 сума утримань з винних осіб – 1500 грн;
 вартість товарної продукції – 250300 грн;
 собівартість товарної продукції – 180500 грн.
 Зробити висновки.

Задача № 4.13

Визначити показники ритмічності. Зробити висновки.

Декада	Випуск продукції, тис. грн.	
	за планом	фактично
I	17200	16580
II	17980	17150
III	16980	17300
Всього за рік		

Задача № 4.14

Способом середньозваженої ціни визначити виконання плану з якості продукції. Визначити вплив сортового складу (використовуючи середньозважену ціну) на вартість виготовленої продукції.

Сорт	Ціна, грн.	Обсяг виробництва, од.	
		плановий	фактичний
Перший	120	5	6
Другий	90	10	8
Третій	50	30	12
Всього			

Задача № 9.16

Визначити виконання плану з якості продукції, використовуючи спосіб порівняння відсотків виконання плану у вартісному і натуральному вираженні. Зробити висновки.

Сорт	Ціна за одиницю, грн.	Обсяг виробництва, од.	
		за планом	фактично
Вищий	680	50	80
Перший	600	40	45
Другий	500	30	28
Всього			

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

основна: 1, 6, 7, 8, 13, 14, 19, 20;

додаткова: 29, 47, 48, 50, 51, 57.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Тема. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами і ефективності їх використання

Мета: формування у студентів спеціальних знань щодо аналізу забезпеченості підприємства ОЗ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 5

Під час практичного заняття № 5 студенти виконують наступні завдання:

- дають відповідь на теоретичні питання до теми. „Аналіз необоротних активів підприємства” (див. завдання для самоконтролю);
- дають відповіді на тести до вище вказаної теми;
- виконують практичні (розрахункові) завдання (див. завдання для самоконтролю).

При виконанні практичних (розрахункових) завдань студентам пропонується виконати 2 завдання.

При виконанні завдання 1 необхідно проаналізувати наявність, структуру основних засобів та рівень їх зносу; визначити та охарактеризувати коефіцієнт оновлення, вибуття і придатності основних засобів.

Для виконання завдання потрібно використати формули:

- **коефіцієнт зносу** – це відношення суми зносу до первісної вартості основних засобів;
- **коефіцієнт оновлення** - це відношення основних засобів, що надійшли за відповідний період до первісної вартості основних засобів на кінець звітного періоду;
- **коефіцієнт вибуття** - це відношення основних засобів, що вибули за відповідний період до первісної вартості основних засобів на початок звітного періоду;
- **коефіцієнт придатності** - це відношення залишкової вартості основних засобів до первісної вартості основних засобів.

Приклад рішення задачі наведено в табл.5.1.

Примітка:

гр. 3= гр..2 : Всього основних засобів на початок року x100

гр. 5= гр..4 : Всього основних засобів на кінець року x100

Таблиця 5.1.

Аналіз наявності і структуру основних засобів

Показники	На початок року		На кінець року		Зміни за рік	
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %
1	2	3	4	5	6=4-2	7=5-3
1. Будівлі	5800	46,8	5300	49,5	-500	+2,7
2. Машини та обладнання	4200	33,9	4000	37,4	-200	+3,5
3. інші види основних засобів	85	0,7	98	0,9	+13	+0,2
4. Разом промислово-виробничих основних засобів 1+2+3	10085	81,4		87,8	-687	+6,4
5. Невиробничі основні засоби	2300	18,6	1300	12,2	-1000	-6,4
6. Всього основних засобів 4+5	12385	100	10698	100	-1687	-
7. З них: надійшло	1600	-	1080	-	-520	-

8. Вибуло	300	-	310	-	+10	-
9. Знос	2400	-	2280	-	-120	-
10. Коефіцієнт зносу,% 9:6	19,4 (2400: 12385)	-	21,3 (2280:1069 8)	-	+1,9	-
11. Коефіцієнт оновлення,% 7 : 6 на кінець року	15 (1600:1069 8)	-	10,1 (1080:1069 8)	-	-4,9	-
12. Коефіцієнт вибуття, % 8 : 6 на початок року	2,4 (300:12385)	-	2,5 (310:12385)	-	+0.1	-
13. Коефіцієнт придатності,% (6-9) : 6	80,6 (<u>12385-</u> <u>2400</u>) 12385	-	78,7 (<u>10698-</u> <u>2280</u>) 10698	-	-1,9	-

При виконанні завдання 2 необхідно розрахувати вплив факторів на зміну фондовіддачі 2 способами :

1 спосіб - через питому вагу активної частини; 2 спосіб – через обсяг виробленої продукції. Приклад рішення задачі наведено в табл.5.2, 5.3, 5.4.

Таблиця 5.2

Аналіз фондовіддачі основних засобів

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення +/-
1. Обсяг виробленої продукції, тис. шт.	110000	130000	+20000
2. Ціна за одиницю, грн.	7	6	-1
3. Середньорічна вартість промислово - виробничих основних засобів, тис. грн.	68000	70000	+2000
4. Фондовіддача, грн. 9:3 або 7x8:100	11,32	11,14	-0,18
5. Фондомісткість, грн. 3:9	0,0883	0,0897	+0,0014
6. Середньорічна вартість машин і обладнання, грн.	45000	42000	-3000
7. Фондовіддача активної частини засобів, грн. 9:6	17,11	18,57	+1,46
8. Питома вага активної частин основних засобів 6: 3x100	66,18	60	-6,18
9. Обсяг товарної продукції, тис. грн.	770000	780000	+1000

Розраховуємо способом ланцюгових підстановок вплив факторів на зміну фондовіддачі , використовуючи показник питома вага активної частини основних засобів (див. табл.5.3).

Таблиця 5.3

Розрахунок впливу факторів на зміну фондовіддачі

Фондовіддача активної частини основних засобів	Питома вага активної частини	Фондовіддача	Назва показника впливу	Розрахунок
1	2	3=1x2:100	4	5
17,11	66,18	11,32	—	—
18,57	66,18	12,29	Фондовіддача	12,29 -11,32= +0,97
18,57	60	11,14	Питома вага	11,14 – 12,29= -1,15

Перевірка: $+0,97-1,15=-0,18$

Розраховуємо способом ланцюгових підстановок вплив факторів на зміну фондівдачі, використовуючи показник вартість виробленої продукції (див. табл.5.4).

Таблиця 5.4

Розрахунок впливу факторів на зміну фондівдачі

Обсяг товарної продукції	Середньорічна вартість промислово виробничих основних засобів	Фондовіддача	Назва показника впливу	Розрахунок
1	2	$3=1 \times 2 : 100$	4	5
770000	68000	11,32	—	—
780000	68000	11,47	Обсяг товарної продукції	+0,15 (11,47-11,32)
780000	70000	11,14	Середньорічна вартість промислово виробничих основних засобів	-0,83 (11,14-11,47)

Перевірка: $+0,15-0,83=-0,68$

ЗАВДАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ

Перелік контрольних питань

1. Значення, завдання і джерела аналізу необоротних активів підприємства.
2. Аналіз складу, динаміки та структури основних засобів.
3. Аналіз технічного стану основних засобів.
4. Аналіз ефективності використання основних засобів.
5. Аналіз організаційно-технічного рівня виробництва.
6. Аналіз використання обладнання.
7. Аналіз використання виробничих потужностей підприємства.
8. Резерви збільшення випуску продукції, фондівдачі і рентабельності фондів.
9. Аналіз нематеріальних активів.

Практичні розрахункові завдання

Завдання 1. Проаналізувати наявність, структуру, рівень зносу основних засобів. Визначити та охарактеризувати коефіцієнт оновлення, вибуття і придатності основних засобів. Зробити висновки.

Показники	На початок року		На кінець року		Зміни за рік	
	сума тис. грн.	питома вага, %	сума тис. грн.	питома вага, %	сума тис. грн.	питома вага, %
Будівлі	15300		15100			
Машини та обладнання	8200		9000			
Інші види основних засобів	80		90			
Разом основних виробничих засобів	?		?			
Невиробничі	5300		4300			

основні засоби						
Всього основних засобів	?		?			
З них: надійшло	1600		1080			
Вибуло	1300		1310			
Знос	8500		9280			

Завдання 2. Розрахувати вплив факторів на зміну фондівіддачі (1 спосіб - через питому вагу активної частини, 2 спосіб – через обсяг виробленої продукції). Зробити висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Зміни за рік, +,-
Обсяг виробленої продукції, тис. шт.	6700	6000	
Ціна за одиницю, грн.	1300	1450	
Середньорічна вартість промислово-виробничих основних засобів, млн. грн.	6910	6500	
Фондовіддача, грн.			
Фондомісткість, грн.			
Середньорічна вартість машин і обладнання, грн.	3100	3400	
Фондовіддача активної частини основ. засобів, грн.			

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОГЛИБЛЕНОГО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Задача № 5.1

Розрахувати вплив факторів на зміну фондівіддачі (в т. ч. через питому вагу активної частини).Зробити висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення, +,-
Обсяг виробленої продукції, тис. шт.	180000	160000	
Ціна за одиницю, грн.	12	10	
Середньорічна вартість промислово-виробничих основних засобів, тис. грн.	78000	75000	
Фондовіддача, грн.	?	?	
Фондомісткість, грн.	?	?	
Середньорічна вартість машин і обладнання, грн.	49000	51000	
Фондовіддача активної частини засобів, грн.	?	?	

Задача № 5.2

Визначити узагальнюючі показники технічного стану підприємства (коефіцієнт зносу, придатності).Розрахувати вплив факторів на зміну коефіцієнта придатності. Зробити висновки.

Показники	На початок року	На кінець року	Відхилення, +,-
Початкова вартість основних фондів	3200	3600	
Сума зносу	800	900	

Задача № 5.3

Визначити вплив середньорічної вартості основних виробничих засобів і фондівіддачі на змінувартості виготовленої продукції. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично
Товарна продукція, шт	1200	1500
Ціна за одиницю продукції, грн	12	10
Середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис. грн.	3200	3600

Задача № 5.4

За даними таблиці проаналізувати вплив факторів на зміну обсягу товарної продукції. Зробити висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення, +,-
Товарна продукція, тис. грн.			
Амортизація, тис. грн.	2800	3000	
Коефіцієнт амортизаційної віддачі	3,18	3,08	

Задача № 5.5

Розрахувати вплив фондоозброєності, фондівіддачі і питомої ваги робітників на середньорічний виробіток одного працівника. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично
Обсяг виробництва продукції, тис. грн	2000	2750
Середньоспискова чисельність працівників, чол	320	330
З них, середньоспискова чисельність робітників, чол	80	75
Середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис. грн.	1000	1100

Задача № 5.6

Розрахувати вплив факторів на ефективність використання активної частини основних засобів підприємства. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично
Фондовіддача основних промислово – виробничих засобів, грн	2,42	2,54
Питима вага активної частини (частка машин і устаткування у вартості основних промислово – виробничих засобів), %	80	?
Фондовіддача машин і устаткування, грн.		3,20

Задача № 5.7

За даними таблиці розрахувати вплив факторів на виробіток продукції за 1 верстато-годину. Зробити висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Валова продукція, грн.	70000	80300
Виробіток продукції на 1 верстато-годину, грн.		
Відпрацьовано всіма верстатами, верстато-годин	180	150

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

основна: 9, 11, 12, 20, 27;
додаткова: 41, 45, 56, 62.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Тема. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів

Мета: формування у студентів спеціальних знань щодо аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 6

Під час практичного заняття № 6 студенти виконують наступні завдання:
дають відповідь на теоретичні питання до теми 9 „Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання” (див. завдання для самоконтролю);

дають відповіді на тести до вище перелічених тем;

виконують практичні (розрахункові) завдання (див. завдання для самоконтролю).

При виконанні практичних (розрахункових) завдань студентам пропонується виконати 2 завдання.

При виконанні завдання 1 необхідно розрахувати вплив факторів на зміну матеріаломісткості і матеріаловіддачі продукції.

Приклад рішення завдання наведено в табл.6.1, 6.2, 6.3.

Таблиця 6.1

Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів

Показники	За планом	Фактично	Відхилення, + , -
1	2	3	4=3-2
Витрати матеріальних ресурсів, тис.грн.	30000	28000	-2000
Обсяг продукції, шт.	5000	5500	+500
Ціна за одиницю продукції, тис.грн	12	10	-2
Матеріаломісткість 1: (2x3)	0,5	0,51	-0,01
Матеріаловіддача (2x3) :1	2	1,96	-0,04

Розраховуємо способом ланцюгових підстановок вплив факторів на зміну матеріаломісткості (див.табл. 12.2).

Таблиця 6.2

Розрахунок впливу факторів на зміну матеріаломісткості

Витрати матеріальних ресурсів	Обсяг продукції	Ціна за одиницю продукції	Матеріаломісткість	Назва показника впливу	Розрахунок
1	2	3	4=1: (2x3)	5	6
30000	5000	12	0,5	—	—
28000	5000	12	0,47	Витрати матеріальних ресурсів	-0,03 (0,47-0,5)
28000	5500	12	0,42	Обсяг продукції	-0,05 (0,42-0,47)
28000	5500	10	0,51	Ціна за одиницю продукції	+0,09 (0,51-0,42)

Перевірка: -0,03-0,05+0,09=-0,01

Розраховуємо способом ланцюгових підстановок вплив факторів на зміну матеріаловіддачі (див.табл.12.3).

Таблиця 6.3

Розрахунок впливу факторів на зміну матеріаловіддачі

Витрати матеріальних ресурсів	Обсяг продукції	Ціна за одиницю продукції	Матеріаловіддача	Назва показника впливу	Розрахунок
1	2	3=1:2	4=(2x3) :1	5	6
30000	5000	12	2	—	—
28000	5000	12	2,14	Витрати матеріальних ресурсів	+0,14 (2,14-2)
28000	5500	12	2,36	Обсяг продукції	+0,22 (2,36-2,14)
28000	5500	10	1,96	Ціна за одиницю продукції	-0,4 (1,96-2,36)

Перевірка: +0,14+0,22-0,4=-0,04

При виконанні завдання 2 необхідно проаналізувати витрачання матеріалів і зробити розрахунок впливу факторів на зміну вартості товарної продукції.

Приклад рішення завдання наведено в табл. 12.4, 12.5.

Таблиця 6.4

Вихідні дані для аналізу

Показники	За планом	Фактично	Відхилення +/-
1. Товарна продукція, тис. грн. 2:3	1340	1353	+13
2. Витрати основних матеріалів, тис. грн. 1x3	85,8	89,3	+3,5
3. Матеріаломісткість продукції, коп. 2:1	64	66	+2

Розраховуємо способом ланцюгових підстановок вплив факторів на зміну обсягу продукції (див. табл. 12.5).

Таблиця 6.5

Розрахунок впливу факторів на зміну вартості товарної продукції

Витрати основних матеріалів	Матеріаломісткість	Товарна продукція	Назва показника впливу	Розрахунок
1	2	3=1:2	4	5
85,8	64	1340	-	-
89,3	64	1395	Витрати основних матеріалів	+55 (1395-1340)
89,3	66	1353	Матеріаломісткість	-42 (1353-1395)

Перевірка: +55-42=+13

ЗАВДАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ

Перелік контрольних питань

1. Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами.
2. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів.
3. Аналіз матеріаломісткості окремих видів продукції та питомої матеріаломісткості.
4. Аналіз прибутку на гривну матеріальних витрат.
5. Резерви збільшення обсягів випуску продукції за рахунок предметів праці.

Практичні розрахункові завдання

Завдання 1. Розрахувати вплив факторів на зміну матеріаломісткості і матеріаловіддачі продукції. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично	Відхилення, +,-
Витрати матеріальних ресурсів, грн.	15000	14000	
Обсяг продукції, шт.	2500	2800	
Ціна за одиницю продукції, грн..	12	10	
Матеріаломісткість			
Матеріаловіддача			

Завдання 2. Проаналізувати витрачання матеріалів і зробити розрахунок впливу факторів на змінувартості товарної продукції. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично
Товарна продукція, тис. грн	2100	2600
Витрати основних матеріалів, тис. грн	380	406
Матеріаловіддача продукції, коп		

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОГЛИБЛЕНОГО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Задача № 6.1

Проаналізувати витрачання матеріалів і зробити розрахунок впливу факторів на зміну вартості товарної продукції (через матеріальні витрати і матеріаловіддачу). Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично
Товарна продукція:		
- у вартісному вираженні, тис. грн	500	475
- у натуральному вираженні, шт	2000	1900
Норма витрачання основного матеріалу, кг/шт	4	5
Ціна основного матеріалу за кг	50	44

Задача № 6.2

Розрахувати вплив факторів на зміну прибутку з 1 грн матеріальних витрат. Зробити висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Зміни за період
Валовий прибуток, тис. грн	8400	7800	
Чистий дохід (виручка) від реалізації, тис. грн.	22000	24000	
Обсяг випуску продукції, тис. грн	23000	25000	
Матеріальні витрати, тис. грн	9800	8300	
Рентабельність обороту, %			
Частка виручки в загальному випуску продукції, коефіцієнт			
Матеріаловіддача, грн.			
Прибуток з 1 грн матеріальних витрат, коп.			

Задача № 6.3

Розрахувати вплив факторів на зміну обсягу продукції. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично
Товарна продукція, тис. грн	1300	1510
Витрати основних матеріалів, тис. грн	?	90,3
Матеріаломісткість продукції, коп	54	?

Задача № 6.4

Проаналізувати матеріаломісткість окремого виду продукції. Розрахувати вплив факторів на зміну питомої матеріаломісткості продукції (через норму витрачання на одиницю продукції, ціни одиниці продукції і матеріалу). Зробити висновки.

Ціна одиниці продукції, грн		Матеріальні витрати на виробництво продукції			
за планом	фактично	норма витрачання на одиницю, кг		ціна матеріалу за кг, грн	
		за планом	фактично	за планом	фактично
56	58	3	2,8	16	18

Задача №6.5

Розрахувати вплив факторів (співвідношення матеріальних і трудових витрат; інтенсифікації використання трудових ресурсів; часу виготовлення одиниці вартості продукції) на зміну матеріаломісткості. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично	Індекс
Матеріальні витрати, тис. грн	61,96	66	
Фонд робочого часу, людино-дні	9310	9500	
Трудові витрати, тис. грн	91,8	98	
Випуск товарної продукції, тис. грн	268	270	

Задача № 6.6

Проаналізувати вплив зворотніх відходів на випуск продукції. Зробити висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Сировина і матеріали, тис. грн	62	66
Зворотні відходи за ціною можливого використання, тис. грн	0,4	0,3
Зворотні відходи за ціною початкової сировини, тис. грн	-	0,7
Товарна продукція, тис. грн	140	149

Задача № 6.7

Розрахувати вплив факторів на зміну обсягів виробництва продукції в натуральних одиницях. Зробіть висновки.

Показники	За планом	Фактично	Відхилення, +,-
Обсяг випуску продукції, шт	5400	6400	
Витрати матеріалу на випуск продукції, кг			
Кількість придбаного матеріалу, кг	8000	9600	
Зміна залишків матеріалу за період, кг	+10	-6	
Відходи з матеріалу, кг	400	500	
Витрачання матеріалу на одиницю продукції, кг			

Задача № 6.8

Розрахувати вплив факторів на рівень матеріаломісткості окремих видів продукції. Зробити висновки.

Вироби	Питома матеріаломісткість		Відпускна ціна		Матеріаломісткість окремих видів		Відхилення від плану		
	план	факт	план	факт	план	факт	всього	в т.ч. за рахунок	
								питомої матеріаломісткості	цін
А	3,6	3,7	0,18	0,16					

Задача № 6.9

Розрахувати вплив факторів на зміну обсягу продукції. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично
Товарна продукція, тис. грн	2800	2590
Витрати основних матеріалів, тис. грн	?	80,6
Матеріаломісткість продукції, коп	60	?

Задача № 6.10

Обрахувати вплив факторів на зміну собівартості одиниці виробу (через обсяг виробництва , змінні витрати на одиницю продукції та постійні витрати). Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично	Відхилення від плану, +,-
Обсяг виробництва, шт.	100	120	
Постійні витрати, тис.грн	120	118	
Змінні витрати на одиницю продукції, грн	7100	6900	
Собівартість 1 шт., грн			

Задача № 6.11

Проаналізувати вплив факторів на зміну рівня витрат на 1 грн. продукції (структури і асортименту продукції; рівня витрат; цін і тарифів на спожиті матеріальні ресурси; цін на продукцію)

Показники	Повна собівартість продукції	Обсяг продукції
За затвердженим планом	23200	26300
За планом, перерахованим на фактичний обсяг та асортимент продукції	23000	26500
Фактично в цінах, прийнятих у плані	23400	26500
Фактично в цінах, прийнятих у плані на продукцію при діючих цінах на матеріали, паливо, енергію	23700	26500
Фактично у діючих цінах	23700	26700

Задача 6.12

Визначити критичний рівень постійних витрат. Зробити висновки

Показники	За планом	Фактично	Абсолютне відхилення
Ціна виробу, тис. грн.	50	60	
Змінні витрати на одиницю продукції, тис. грн.	30	40	
Можливий обсяг виробництва продукції, од.	5000	5200	

Задача № 6.13

Проаналізувати зміни, які відбулися в сумі прямих матеріальних витрат та їх питомій вазі в повній собівартості продукції. Розрахувати вплив факторів на зміну сировини і матеріалів (за винятком відходів): обсягу продукції; структури продукції; рівня матеріальних витрат.

Показники	За планом	Фактично	Відхилення	
			абсолютне	відносне
Сировина і матеріали	2100	2050		
Зворотні відходи	10	12		
Куповані вироби і напівфабрикати	1600	1700		
Усього прямих матеріальних витрат				
Повна собівартість продукції	4500	4900		

Питома вага прямих матеріальних витрат у повній собівартості продукції				
Обсяг товарної продукції	4900	5300		

Задача № 6.14

Проаналізувати прямі матеріальні витрати і розрахувати вплив факторів на їх зміну.

Зробити висновки.

Статті витрат	Витрати на весь випуск товарної продукції			Відхилення, +/-			
	за планом	за плановими нормами на фактичний випуск продукції	фактично	всього	в тому числі за рахунок змін		
					обсягу продукції	структури продукції	рівня витрат
Сировина і матеріали (за мінусом відходів)	1800	2000	1900				
Покупні вироби і напівфабрикати	1600	1680	1800				

Виконання плану випуску продукції – 106,1%.

Задача № 6.15

Проаналізувати прямі трудові витрати і розрахувати вплив факторів на їх зміну. Зробити висновки.

Зробити висновки.

Статті витрат	Витрати на випуск товарної продукції			Відхилення, +/-			
	за планом	при планових нормах на фактичний випуск продукції	фактично	разом	в тому числі за рахунок змін		
					обсягу продукції	структури витрат	рівня витрат
Заробітна плата виробничих робітників	4900	5100	4800				

Примітка: фактичний випуск продукції – 40000 тис.грн. випуск продукції за планом – 38000 тис.грн.

Задача № 6.16

Визначити витрати на одну гривну продукції та знайти відхилення проти плану і минулого.

Розрахувати вплив факторів на зміну витрат на 1 гривну продукції проти плану. Зробити висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік	
		за планом	фактично
Собівартість товарної продукції, тис.грн.	8100	7800	8300
Обсяг товарної продукції, тис.грн.	11000	9400	9000
Затрати на 1 грн. продукції, грн.			
Зниження витрат на 1 грн. продукції : проти плану: - у сумі грн.			

- у відсотках, % <i>проти минулого року:</i> у сумі,грн. у відсотках, %			
--	--	--	--

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

основна: : 4, 8, 15, 20, 26, 27;

додаткова: 42, 47, 48, 56, 57.

ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 7

Тема. Аналіз забезпеченості підприємства робочою силою і ефективності використання робочого часу.

Мета: формування у студентів спеціальних знань щодо аналізу забезпеченості підприємства трудовими ресурсами.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 7

Під час практичного заняття № 7 студенти виконують наступні завдання:
дають відповідь на теоретичні питання до теми „Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці” (див. завдання для самоконтролю);

дають відповіді на тести до вище перелічених тем;

виконують практичні (розрахункові) завдання (див. завдання для самоконтролю).

При виконанні практичних (розрахункових) завдань студентам пропонується виконати 2 завдання.

При виконанні завдання 1 необхідно проаналізувати рух робочої сили, визначити основні показники руху робочої сили та розрахувати вплив факторів на зміну коефіцієнта обороту з прийняття.

Для характеристики руху робочої сили розраховують і аналізують динаміку наступних показників:

$$K \text{ обороту з прийняття} = \frac{\text{Число прийнятих}}{\text{Середньоспискова чисельність}}$$

$$K \text{ обороту зі звільнення} = \frac{\text{Число звільнених}}{\text{Середньоспискова чисельність}}$$

$$K \text{ загального обороту} = \frac{\text{Число прийнятих і звільнених}}{\text{Середньоспискова чисельність}}$$

$$K \text{ плинності кадрів} = \frac{\text{Кількість звільнених за власним бажанням, за порушення трудової дисципліни, з причин службової невідповідності}}{\text{Середньоспискова чисельність}}$$

$$K \text{ динаміки чисельного складу} = \frac{\text{Коливання середньоспискового складу (прийнято-звільнено)}}{\text{Середньоспискова чисельність}}$$

Приклад (табл.7.1)

Таблиця 7.1

Аналіз руху робочої сили на підприємстві

Показники	За планом	Фактично	Виконання плану, %	Відхилення, +; -
1	2	3	4=3:2x100	5=3-2
1. Прийнято на роботу	100	120	120	+20
2. Вибуло, в т.ч	301	328	108,97	+27
2а. на навчання	20	15	75	-5

2б. у збройні сили	18	15	83,33	-3
2в. на пенсію	20	25	125	+5
2г. за власним бажанням	213	237	111,27	+24
2д. за порушення трудової дисципліни	30	36	120	+6
3. Середньоспискова чисельність працівників	870	920	105,75	+50
4. Коефіцієнт обороту з прийняття 1:3	0,11	0,13	118,18	+0,02
5. Коефіцієнт обороту з вибуття 2:3	0,35	0,36	102,86	+0,01
6. Коефіцієнт загального обороту (1+2):3	0,46	0,49	106,52	+0,03
7. Коефіцієнт плинності кадрів (2г+2д) : 3	0,28	0,30	107,14	+0,02
8. Коефіцієнт динаміки чисельного складу (1-2) : 3	-0,23	-0,23	100	-

Розраховуємо способом ланцюгових підстановок вплив факторів на зміну коефіцієнта обороту з прийняття (табл.7.2)

Таблиця 7.2

Розрахунок впливу факторів на зміну коефіцієнта обороту з прийняття

Прийнято на роботу	Середньоспискова чисельність працівників	Коефіцієнт обороту прийняття	Назва показника впливу	Розрахунок
1	2	3=1:2	4	5
100	870	0,11	-	-
120	870	0,14	Прийнято на роботу	+0,03 (0,14-0,11)
120	920	0,13	Середньоспискова чисельність працівників	-0,01 (0,13-0,14)

Перевірка: +0,03-0,01=+0,02

При виконанні завдання 2 необхідно розрахувати способом відносних різниць вплив факторів на зміну фактичного фонду робочого часу від планового.

Для визначення фонду робочого часу використовуємо формулу:

$$\text{Фонд робочого часу} = \text{Чисельність} \times \text{Кількість відпрацьованих робітником середньому за рік} \times \text{днів, одним у} \times \text{Середня тривалість робочого дня}$$

Таблиця 7.3

Аналіз фонду робочого часу

Показники	Минулий рік	Звітний рік		Відхилення відносно, +/-	
		за планом	фактично	плану	минулого року
1. Середньоспискова чисельність робітників, чол	1500	1400	1300	-100	-200
2. Відпрацьовано одним робітником, днів 3:4	234	225	237	+12	+3
3. Відпрацьовано одним працівником годин 2x4	1848,6	1800	1753,8	-46,2	-94,8
4. Середня тривалість робочого дня 3:2	7,9	8	7,4	-0,6	-0,5
5. Фонд робочого часу, тис. год 1x2x4 або 1x3	2772,9	2520	2280	-240	-492,9

Розраховуємо способом відносних різниць вплив факторів на зміну фонду робочого часу (через чисельність робітників, відпрацьованих днів одним робітником, середню тривалість робочого дня) (табл.7.4).

Таблиця 7.4

Розрахунок впливу факторів на зміну фонду робочого часу

Назва показника впливу	Виконання плану, %	Різниця в відсотках виконання плану	Розрахунок
Середньоспискова чисельність робітників	$1300:1400 \times 100 = 92,86$	$92,86 - 100 = -7,14$	$-7,14 : 100 \times 2520 = -180$
Відпрацьовано днів 1 робітником	$(1300 \times 237) : (1400 \times 225) \times 100 = 97,81$	$97,81 - 92,86 = +4,95$	$+4,95 : 100 \times 2520 = +125$
Середня тривалість робочого дня	$(1300 \times 237 \times 7,4) : (1400 \times 225 \times 8) \times 100 = 2280 : 2520 \times 100 = 90,47$	$90,47 - 97,81 = -7,34$	$-7,34 : 100 \times 2520 = -185$

Перевірка: $-180 + 125 - 185 = -240$

ЗАВДАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ

Перелік контрольних питань

1. Аналіз забезпеченості підприємства персоналом.
2. Аналіз соціальної захищеності членів колективу.
3. Аналіз використання робочого часу.
4. Аналіз продуктивності праці і трудомісткості продукції.
5. Аналіз фонду оплати праці.
6. Аналіз ефективності використання фонду оплати праці.
7. Аналіз темпів зростання продуктивності праці і середньої зарплати.
8. Резерви зростання продуктивності праці.

Практичні розрахункові завдання

Завдання 1. Проаналізувати рух робочої сили, визначити основні показники руху робочої сили. Розрахувати вплив факторів на зміну коефіцієнта обороту з прийняття. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично	Виконання плану, %	Відхилення, +,-
Прийнято на роботу	130	110		
Вибуло, в т.ч:	290	297		
на навчання	10	15		
у збройні сили	28	19		
на пенсію	23	22		
за власним бажанням	209	217		
за порушення трудової дисципліни	20	24		
Середньоспискова чисельність працівників	950	910		

Завдання 2. Розрахувати способом відносних різниць вплив факторів на зміну фактичного фондуробочого часу від планового. Зробити висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік		Відхилення, +,-	
		за планом	фактично	від плану	від минулого року
Середньоспиксова чисельність робітників, чол.	1800	1600	1400		
Відпрацьовано одним робітником, днів	235	?	237		
Відпрацьовано одним робітником, год.	?	1900	1948		
Середня тривалість робочого дня, год.	7,8	8	?		
Фонд робочого часу, тис. год	?	?	?		

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОГЛИБЛЕНОГО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Задача № 7.1

За даними таблиці розрахувати вплив факторів на виробіток продукції за 1 верстато-годину. Зробити висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення, +,-
Валова продукція, грн.	70000	80300	
Виробіток продукції на 1 верстато-годину, грн.			
Відпрацьовано всіма верстатами, верстато-годин	180	150	

Задача № 7.2

Розрахувати вплив факторів на зміну обсягу товарної продукції (через зміну середньоспиксової чисельності працюючих, середньорічного виробітку 1 робітником і питомої ваги робітників у складі працюючих). Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично
Обсяг товарної продукції, грн.	16000	16200
Середньоспиксова чисельність працюючих, чол.	400	380
Середньоспиксова чисельність робітників, чол.	250	240

Задача № 7.3

За даними таблиці розрахувати вплив факторів: наявності трудових ресурсів, їх структури і продуктивності праці на обсяг виробленої продукції. Показати техніку розрахунку показників. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично
Чисельність персоналу – всього, чол.	400	365
В тому числі працівників основної діяльності, чол.	380	355
З них робітники, чол.	260	252
Питома вага працівників основної діяльності в чисельності персоналу, %	?	?
Питома вага робітників в чисельності персоналу, %	?	?
Продуктивність праці, тис. грн:		
- працівника основної діяльності	?	?
- робітника	?	?
Обсяг виробленої продукції, тис. грн.	6000	6300

Задача № 7.4

Розрахувати вплив факторів на зміну річної продуктивності праці одного робітника (через кількість відпрацьованих днів 1 робітником, тривалість робочого дня, середньогодинний виробіток 1 робітника), знайти резерви її зростання. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично
Товарна продукція, тис. грн.	3100	3210
Кількість працівників, чол.	170	158
З них робітники, чол.	120	130
Загальна кількість відпрацьованих усіма робітниками:		
- людино-днів	33800	28700
- людино-годин	258000	223300
Кількість відпрацьованих днів 1 робітником	?	?
Тривалість робочого дня	?	?
Середньогодинний виробіток 1 робітника	?	?

Задача № 7.5

Визначити зміни фактичних показників від планових і минулого року. Розрахувати способом відносних різниць вплив факторів на зміну фактичного фонду робочого часу від планового (через чисельність робітників, відпрацьованих днів одним робітником, середню тривалість робочого дня). Зробити висновки

Показники	Минулий рік	Звітний рік	
		план	факт
Середньоспискова чисельність робітників	1300	1600	1400
Відпрацьовано одним робітником, днів	238	?	237
Відпрацьовано одним робітником, годин	?	1800	1754
Середня тривалість робочого дня	7,9	8	?
Фонд робочого часу	?	?	?

Задача № 7.6

Розрахувати вплив факторів на зміну середньорічного виробітку робітника. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично
Середньорічний виробіток 1 робітника, грн.	14000	14200
Середня кількість днів, відпрацьованих 1 робітником	224	220
Середня тривалість робочого дня, год	7,7	?
Середньогодинний виробіток 1 робітника, грн.	?	10

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

основна: : 2, 4, 8, 15, 19, 20, 26, 27;

додаткова: 30, 42, 47, 48, 53, 56, 57

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

Тема. Аналіз витрат та собівартості продукції

Мета: формування у студентів спеціальних знань щодо аналізу витрат на виробництво та собівартості продукції.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 8

Під час практичного заняття № 8 студенти виконують наступні завдання:

дають відповідь на окремі теоретичні питання до теми „Аналіз витрат на виробництво, собівартості і реалізації продукції” (див. завдання для самоконтролю);

дають відповіді на тести до цієї теми;

виконують практичні (розрахункові) завдання (див. завдання для самоконтролю).

При виконанні практичних (розрахункових) завдань студентам пропонується виконати 2 завдання.

При виконанні завдання 1 необхідно за даними наведеними в таблиці розрахувати вплив факторів на зміну витрат на 1 грн. продукції.

Приклад рішення завдання наведено в табл.8.1, 8.2.

Таблиця 8.1

Вихідні дані для розрахунку впливу факторів

Показники	Минулий рік	Звітний рік	
		за планом	фактично
Собівартість товарної продукції, тис.грн.	8100	7800	8300
Обсяг товарної продукції, тис.грн	11000	9400	9000
Затрати на 1 грн. продукції, грн. 1:2	0,74	0,83	0,92
Зниження витрат на 1 грн. продукції :			-
<i>проти плану:</i>	-	-	-
- у сумі грн.	-	-	+0,09 (0,92-0,83)
- у відсотках, %	-	-	+10,84 (+0,09:0,83x100)
<i>проти минулого року:</i>	-	-	-
- у сумі грн.	-	-	+0,18 (0,92-0,74)
- у відсотках, %	-	-	+24,3 (+0,18:0,74x100)

Таблиця 8.2

Розрахунок впливу факторів на зміну витрат на 1 гривну продукції проти плану способом ланцюгових підстановок

Собівартість товарної продукції	Обсяг товарної продукції	Затрати на 1 грн. продукції	Назва показника впливу	Розрахунок
1	2	3=1:2	4	5
7800	9400	0,83	-	-
8300	9400	0,88	Собівартість товарної продукції	+0,05 (0,88-0,83)
8300	9000	0,92	Обсяг товарної продукції	+0,04 (0,92-0,88)

Перевірка: +0,05+0,04=+0,09

При виконанні завдання 2 необхідно за даними наведеними в таблиці розрахувати вплив факторів на зміну собівартості одного виробу. Зробити висновки.

Приклад рішення завдання наведено в табл.8.3, 8.4.

Таблиця 8.3

Вихідні дані для розрахунку впливу факторів.

Показники	За планом	Фактично	Відхилення від плану, +/-
Обсяг виробництва, шт	100	120	+20
Постійні витрати, тис. грн.	120	118	-2
Зміні витрати на одиницю продукції, грн.	7100	6900	-200
Собівартість 1 шт., грн. (1x3+2):1 або 2:1+3	8300	7883	-417

Таблиця 8.4

Обсяг виробництва	Змінні витрати на одиницю продукції	Постійні витрати	Собівартість 1 шт	Назва показника впливу	Розрахунок
1	2	3	4=(1x2+3):1		
100	7100	120000	8300	-	-
120	7100	120000	8100	Обсяг виробництва	8100-8300= -200
120	6900	120000	7900	Змінні витрати	7900-8100= -200
120	6900	118000	7883	Постійні витрати	7883-7900= -17

Розрахунок впливу факторів на зміну собівартості одиниці виробу (через обсяг виробництва, змінні витрати на одиницю продукції та постійні витрати) способом ланцюгових підстановок.

Перевірка: -200-200-17=-417

ЗАВДАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ

Перелік контрольних питань

1. Значення, завдання і об'єкти аналізу собівартості продукції.
2. Аналіз загальної суми витрат на виробництво продукції.
3. Аналіз витрат на 1 гривну товарної продукції.
4. Аналіз собівартості окремих видів продукції.
5. Аналіз витрат за елементами та статтями калькуляції.
6. Аналіз динаміки зміни собівартості порівнянної продукції.
7. Аналіз прямих матеріальних і трудових витрат та непрямих витрат.
8. Функціонально-вартісний аналіз.
9. Резерви зниження собівартості продукції.
10. Аналіз реалізації продукції.
11. Аналіз беззбитковості.

Практичні розрахункові завдання

Завдання 1. За даними наведеними в таблиці (див. вихідні дані) розрахувати вплив факторів на зміну витрат на 1 грн. продукції. Зробити висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік	
		за планом	фактично
Собівартість товарної продукції, тис.грн.	8100	7800	8300
Обсяг товарної продукції, тис.грн.	11000	9400	9000
Затрати на 1 грн. продукції, грн.			
Зниження витрат на 1 грн. продукції :			
<i>проти плану:</i>			
- у сумі грн.			
- у відсотках, %			
<i>проти минулого року:</i>			
у сумі, грн.			
у відсотках, %			

Завдання 2 За даними наведеними в таблиці (див. вихідні дані) розрахувати вплив факторів на зміну собівартості одного виробу. Зробити висновки.

Показники	За планом	Фактично	Відхилення від плану, +,-
Обсяг виробництва, шт.	100	120	
Постійні витрати, тис.грн.	122	118	
Змінні витрати на одиницю продукції, грн.	7100	6900	
Собівартість 1 шт., грн.			

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОГЛИБЛЕНОГО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Задача № 8.1

Проаналізувати прямі матеріальні витрати і розрахувати вплив факторів на їх зміну. Зробити висновки.

Статті витрат	Витрати на весь випуск товарної продукції			Відхилення, +,-			
	за планом	за плановими нормами на фактичний випуск продукції	фактично	всього	в тому числі за рахунок змін		
					обсягу продукції	структури продукції	рівня витрат
Сировина і матеріали (за мінусом відходів)	1800	2000	1900				
Покупні вироби і напівфабрикати	1600	1680	1800				

Виконання плану випуску продукції – 106,1%.

Задача № 13.2

Проаналізувати прямі трудові витрати і розрахувати вплив факторів на їх зміну. Зробити висновки. тис. грн.

Статті витрат	Витрати на випуск товарної продукції			Відхилення, +,-			
	за планом	при планових нормах на фактичний випуск продукції	фактично	разом	в тому числі за рахунок змін		
					обсягу продукції	структури витрат	рівня витрат
Заробітна плата виробничих робітників	4900	5100	4800				

Примітка: фактичний випуск продукції – 40000 тис.грн. випуск продукції за планом – 38000 тис.грн.

Задача № 13.3

Визначити витрати на одну гривну продукції та знайти відхилення проти плану і минулого. Розрахувати вплив факторів на зміну витрат на 1 гривну продукції проти плану. Зробити висновки.

Показники	Минулий рік	Звітний рік	
		за планом	фактично
Собівартість товарної продукції, тис.грн.	8100	7800	8300
Обсяг товарної продукції, тис.грн.	11000	9400	9000
Затрати на 1 грн. продукції, грн.			
Зниження витрат на 1 грн. продукції : <i>проти плану:</i>			
- у сумі грн.			
- у відсотках, %			

<i>проти минулого року:</i> у сумі,грн. у відсотках, %			
--	--	--	--

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

основна: : 2, 8, 15, 19, 20, 26;

додаткова: 30, 47, 53, 56, 57, 59

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Аналіз господарської діяльності : тест. Завдання для студентів напряму підготовки 6.030509 «облік і аудит» / Укоопспілка, Львів. комерц. акад.; [уклад. : Герасименко Т. О., Мазуренко О. М.]. – Львів : Вид-во Львів. комерц. акад., 2015. – 51 с.
2. Власюк Н. І. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Н. І. Власюк. – Львів : Магнолія 2006, 2013. – 328 с.
3. Гадзевич О. І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств: [навч. посіб.] / О. І. Гадзевич. – К., 2016. – 177 с.
4. Загурський О. М. Фінансовий аналіз: кредитно-модульний курс : навч. посібник / О. М. Загурський. – К. : Центр учбової літератури, 2015. – 472 с.
5. Ковтун Н. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Н. В. Ковтун ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ : Київський університет, 2017. – 527 с.

Додаткова:

1. Аналіз господарської діяльності підприємств: плануємо ефективну роботу в новому році : практ. керівництво. – Д. : Баланс-Клуб, 2013. – 110 с.
2. Аналіз господарської діяльності підприємства : навч. посіб. / Н. Б. Кащена та ін.] ; Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі. – Харків : ХДУХТ, 2014. – 536 с.
3. Андренко І. Б. Аналіз діяльності підприємств туризму : навч. посіб. для студентів ВНЗ / І. Б. Андренко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ, 2014. – 236 с.
4. Великий Ю. В. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. / Ю. В. Великий, Є. Г. Юрін ; Чорномор. держ. ун-т ім. Петра Могили, Миколаїв. міжрегіон. ін-т розвитку людини ВНЗ «Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини «Україна»». – Миколаїв:Іліон, 2013. – 215 с.
5. Герасименко Т. О. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. / Герасименко Т. О., Мазуренко О. М. ; Львів. комерц. акад. – Львів : Вид-во Львів. комерц. акад., 2014. – 319 с.
6. Громова А. Є., Крамаренко К. В., Рудик Т. О. Аналіз фінансового стану підприємства з огляду ефективного використання фінансових ресурсів / А. Є. Громова, К. В. Крамаренко, Т. О. Рудик // Молодий вчений. – 2016. – № 5 (32). – С. 44–47.
7. Економічний аналіз підприємств торгівлі та харчування : навч. посіб. / [Над. М. Гаркуша та ін.] ; Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі. – Харків : ХДУХТ, 2014. – 361 с.
8. Економічний аналіз : навч. посіб. / П. М. Коюда [та ін.]. – 2-е вид., випр. і допов. –Х.:Компанія СМІТ, 2013. –69 с.
9. Економічний аналіз і моделювання господарської діяльності підприємства : навч. посіб. для студентів ВНЗ / [М. В. Румянцев та ін.] ; Держ. ВНЗ Донец. нац. техн. ун-т,Донецьк :Ноулідж, Донець.від-ня, 2014. –297 с.
10. Економічний аналіз підприємств торгівлі та харчування : навч. посіб. / [Над. М. Гаркуша та ін.] ;Харків. держ. ун-т харчування та торгівлі. – Харків : ХДУХТ, 2014. – 361 с.

11. Кіндрацька Г. І. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. / Г. І. Кіндрацька, А. Г. Загородній, Ю. І. Кулиняк. – Львів : ЗУКЦ, 2017. – 309 с.
12. Лучко М. Р. Фінансовий аналіз: навчальний посібник /М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон – Тернопіль:, ТНЕУ, – 2016 – 304 с.
13. Маначинська Ю. А. Облік і аналіз фінансових результатів у готельному господарстві : монографія / Ю. А. Маначинська ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т, Чернів. торг.-екон. ін-т. – Чернівці : Місто, 2014. – 423 с.
14. Методичні вказівки та завдання для контрольних робіт з курсу «Фінансовий аналіз» : для студентів ф-ту заоч. Освіти напряму підгот. 6.030508 «Фінанси і кредит» / Укоопспілка, Львів. комерц. акад. ; [уклад. Власюк Н. І.]. – Львів : Вид-во ЛКА, 2015.84 с.
15. Мішеніна Н.В. Економічний аналіз : навч. посіб. / Н. В. Мішеніна, Г. А. Мішеніна, І. Є. Ярова ; Сум. держ. ун-т. – Суми : Сум. держ. ун-т, 2014. – 305 с.
16. Мних Є. В. Фінансовий аналіз : підруч. для студентів ВНЗ / Є. В. Мних, Н. С. Барабаш ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – Київ : КНТЕУ, 2014. – 535 с.
17. Облік, аналіз та контроль: теорія, методологія, практика : колект. монографія / [за ред. І. Б. Садовської] ; Луц. нац. техн. ун-т [та ін.]. — Луцьк : Луц. НТУ, 2014. — 270 с.
18. Отенко І. П. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / І. П. Отенко, Г. Ф. Азаренков, Г. А. Іващенко. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 156 с.
19. Петряєва З. Ф. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. для інозем. студентів / Петряєва З. Ф. ; Харків. нац. екон. ун-т ім. Семена Кузнеця. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 371 с.
20. Рзаєва Т. Г. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. для студентів ВНЗ / [Т. Г. Рзаєва, Г. І. Рзаєв]; Хмельниц. нац. ун-т. – Хмельницький : Рута, 2016. – 256 с.
21. Сарай Н. І. Економічна діагностика : навч. посіб. / Н. І. Сарай. – Тернопіль ; Крок, 2015. – 164 с.
22. Сарай Н. І. особливості економічної діагностики підприємства : монографія / Н. І. Сарай // Сучасні тенденції розвитку економічних систем / за заг. ред. д.е.н., проф. В. І. Гринчуцького. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – С. 135 -146
23. Сіменко І. В. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник / І. В. Сіменко. – К. : ЦУЛ, 2013. – 384 с.
24. Столярчук Г. В. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. / Г. В. Столярчук ; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіа. ін.-т». – Харків : ХАІ, 2016. – 71 с.
25. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз Ч. 1 [Текст] / Ю. М. Тютюнник. — 2014. — 358 с.
26. Фінансовий аналіз. Практикум [Текст] : навч. посіб. / [М. Д. Білик та ін.] ; за заг. та наук. ред. д-ра екон. наук, проф. М. Д. Білик ; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». — Київ : КНЕУ, 2014. — 474 с.
27. Шинкаренко В. Г. Аналіз господарської діяльності автотранспортних підприємств : навч. посіб. / В. Г. Шинкаренко, О. М. Жарова, О. М. Криворучко ; Харків. нац. автомоб.-дорож. ун-т. – Харків : ХНАДУ, 2015. – 387 с.
28. Яців І. Б. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. / І. Б. Яців, В. В. Липчук, Н.І. Райтер ; Львів. нац. аграр. ун-т. – Львів : Ліга-Прес, 2015. – 239 с.

Інформаційні ресурси:

1. Бюджет України 1999–2018 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/achamber/control/uk/publish/article>.
2. Державна казначейська служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=264515>.
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
4. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua>
5. ЛІГА Бізнес Інформ українська мережа ділової інформації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.liga.net.
6. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=ukA&tag=StrategichnePlanuvannia>
7. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.
8. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
9. Публічна фінансова звітність підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://smida.gov.ua/db/emitent>.
10. Урядовий портал Кабінету міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
11. Фінансовий портал Мінфіну [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua/index/infl/?2007>.

